

ЦЕНТР АПОЛОГЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

...боротись за віру, раз дану святим (Юда 3)

C-116у

ЧИ Є АПОСТОЛИ СЬОГОДНІ?

Марсело Соуза

Це питання особливо актуальне сьогодні в зв'язку з появою людей, котрі проголошують себе апостолами та претендують на роль та повноваження, рівні ролі та повноваженням апостолів ранньої Церкви. Але чи в праві будь-хто в наш час, через майже 2000 років після смерті останнього з Дванадцяти — Івана Богослова, називати себе цим титулом? Точка зору автора спирається на Біблію та є чітко аргументованою. Писання саме дає нам відповідь на це питання.

Ісус Христос, заснувавши та встановивши Свою Церкву, продовжує будувати її протягом століть. Серед багатьох дарів, якими Він обдарував Своїх людей, є такі, що дані саме їхнім лідерам для збудування Тіла. Ці люди — керівники Церкви, покликані та приготовані Богом, визнані людьми для виконання їх унікального обов'язку.

Церковна влада

Бог наділив керівників Своєї Церкви відповідальністю вести Його людей показуючи приклад, звершуючи таїнства, а також навчаючи Слову Божому, що є духовною їжею Божої пастви. На них також накладена відповідальність наглядати й керувати Церквою. Їх служіння було призначене Богом для збудування Його людей.

Зважаючи на велику відповідальність, надану керівникам Церкви, Бог вимагає, щоб вони відповідали певним умовам, будучи здатними нести служіння. Про це ми читаємо у багатьох уривках Писання (1 Тим. 3 є одним з найкращих прикладів).

Важливо визнати, що лідери, призначені для управління церквою, мають духовні дари, властиві в різній мірі і членам громад. Дари різноманітні, а Дух той самий; і служіння різноманітні, а Господь той самий. Дух Святий за Своїм бажанням дає дари, роздаючи кожному окремо, як хоче (1 Кор. 12:4-11). Тим не менш, церковні керівники повинні мати не лише дари, але й публічне визнання (мається на увазі, людей Божих), що вони були покликані та призначені для керування в Церкві.

У Новому Завіті вказується три конкретні посади: апостоли, пресвітери (або єпископи, або пастори; три терміни в Писанні використовуються стосовно однієї посади — Титу 1:5-7; Дії 20:17; 28) та диякони. Протягом століть різні сегменти християнства встановили різні моделі еклесіалістичного управління, через те, що не могли узгодити, яким насправді повинно бути біблійне правління. Тим не менше, існував історичний консенсус про те, що апостольська влада більш не існує в Церкві.

Не зважаючи на це, в нещодавній християнській історії залишаються люди, що сперечаються про існування певного місця в Біблії, яке б чітко стверджувало, що апостольська влада не збереглася до нашого часу. Як результат, деякі церкви заходять так далеко, що називають

НАШІ АДРЕСИ:

УКРАЇНА • 01001 Київ-1 а/с В-92 Центр апологетичних досліджень • E-MAIL: Ukraine@ApolResearch.org • <http://www.ApolResearch.org>
РОССІЯ • 194044 С-Петербург, а/с 954, Центр апологетичних досліджень • E-MAIL: Russia@ApolResearch.org • <http://www.ApolResearch.org>

своїх лідерів «апостолами». Таким чином, багато християн підкорюються так званому «апостолам», думаючи, що вони мають справу з апостолами і наслідують біблійну модель; й природно, що ці лідери наділені такою ж владою над людьми й Церквою як Петро й Павло.

Це досить нове вчення, будучи унікальним в історії Церкви, ставить таке питання: «Чи є апостоли сьогодні?» Чи правда, що заперечення існування апостолів у наші дні є рівносильним запереченню роботи Духа Святого у людях Божих, запереченню і біблійної моделі управління Церквою? Чи хтось вгадує Духа, відкидаючи можливість того, що Він може настановити апостолів у наші дні? Чи вправі ми думати, що Божа свобода вибору й дії незалежна від Його виявленого Слова? Або, навпаки, чи дозволяє Його Слово такі вчення?

Щоб відповісти на ці питання, по-перше, необхідно достеменно вивчити, якою є біблійна ідея апостольства: його функціонування, обов'язки та вимоги до нього.

Значення слова «апостол»

У Новому Завіті є два основні значення терміна «апостол». У самому широкому, загальному розумінні, будь-яка людина, котра може бути посланою Богом через Церкву з певним завданням, не залежно від того, керуватиме вона чи ні (порівняйте Фил. 2:25), може підпадати під визначення терміну «апостол». Це широке значення походить від взаємозв'язку між іменником «апостол» та дієслова грецької мови «посилати». Отже, у цьому дуже широкому значенні, не виникає труднощів з прийняттям концепції, за якою кожен християнин може бути названий апостолом. Наприклад, будь-хто може бути посланим церквою виконувати працю місіонера, і в широкому, не спеціалізованому розумінні, ця людина є «апостолом» Божим.

Проте, в Новому Завіті значно поширеніше вживання слова «апостол» у вузькому конкретному значенні — коли йдеться лише про

вибрану групу апостолів Христа. Слово, яке зазвичай перекладається як «апостол» (та його варіанти, вираженні іменниками та дієсловами) зустрічається 80 разів у грецькому Новому Завіті. *Не менше, ніж у 73 з цих випадків* воно має спеціалізоване і обмежене значення слова; у широкому значенні (тобто, той, що був «посланий» для виконання якогось завдання) воно вжите лише тричі (Ів. 13:16; 2 Кор. 8:23; Фил. 2:25). Один раз воно стосується Ісуса Христа (Євр. 3:1); останні три випадки (Рим. 16:7; Дії 14:4; 14) є егзегетично складними, що робить встановлення точного значення надзвичайно складним.

Немає ніякого розходження щодо широкого, не спеціального значення цього слова. Його можна вживати відносно кожної людини, посланої Церквою на виконання особливої задачі; проте, це не можна назвати мудрим підходом, оскільки таке застосування викличе плутанину (через те, що Новий Завіт використовує спеціальне значення у переважній більшості випадків). Тому ми зосередимося у даній статті на більш спеціальному вживанні слова, а саме на апостольській владі, на яку деякі претендують сьогодні.

Апостоли й Писання

Щоб зрозуміти належним чином роль апостолів, необхідно визнати, що Новий Завіт був написаний ними та їхніми близькими супровідниками. Їм було надано Духом Святим здатність точно пам'ятати слова й вчення Ісуса (так само як і отримати пряме об'явлення після Його вознесіння), вчити й записати їх безпомилково, як єдине доктринальне ціле.

Ісус сказав Своїм учням (пізніше названим апостолами):

«Говорив це Я вам, будучи з вами. Утішитель же, Дух Святий, що Його Отець пошле в Ім'я Моє, Той навчить вас усього, і пригадає вам усе, що Я вам говорив...» (Ів. 14:25-26)

Через це, апостоли ясно вважали свої власні послання рівними за натхненням й авторитетністю Старозавітним Писанням. Вони усвідомлювали, що послання, які виходять з-під їхнього пера, були натхненні Богом, як Писання, та мали бути прийнятими церквами як такі. Про це свідчать наступні приклади:

...щоб ви пам'ятали слова, що святі пророки давніше звістили їм вам, і заповідь Господа й Спасителя, що одержали через ваших апостолів. (2 Петра 3:2)

Коли хто вважає себе за пророка або за духовного, нехай розуміє, що я пишу вам, — бо Господня це заповідь! (1 Кор. 14:37)

Тому то й ми дякуємо Богові безперестанку, що, прийнявши почуте від нас Слово Боже, прийняли ви не як слово людське, але — як правдиво то є — Слово Боже, що й діє в вас, віруючих. (1 Сол. 2:13)

... як і по всіх посланнях, що в них він говорить про це. У них є дещо тяжко зрозуміле, що неюки та незміцнені перекручують, як і інші Писання, на власну загубіль свою. (2 Петра 3:16)

Слово перекладене як «писання» в 2 Петра 3:16 зустрічається 51 раз у грецькому Новому Завіті, та стосується конкретно Старого Завіту (не просто до будь-якого писання, а Божого Слова) у кожному з випадків. Безсумнівно, Петро посилався на листи Павла як на Писання, в такому ж значенні, що й Слово Бога в Старому Завіті. Надаючи такої цінності і значимості, рівноцінної значимості Священного Писання, яке шанувалося між усіма вірними першого сторіччя, Петро скоріше б за все не зробив подібної недбалої заяви. Це було очевидним йому і Церкві, що Бог передає Своє слово для Нового Заповіту через служіння апостолів.

На підставі апостольської влади, апостоли мали право не тільки

отримувати пряме об'явлення Слова Божого, але й навчати його Церкву. Факт написання документу апостолом або вповноваженим супровідником апостола — був першим і найголовнішим критерієм, за яким документ визнавався прийнятним, щоб бути включеним до Писань Нового Завіту як його частина.

Раз так, хтось може здивуватися чому Євангелії від Марка й Луки, книга Дій, послання до Євреїв та послання Юди були в решті решт включені до канону Нового Завіту. Зрештою, Марк, Лука та Юда не були апостолами, крім того, не відомо, хто був автором листа до Євреїв. В дійсності, ці книги були загально визнаними першою Церквою тому, що їх автори були близькими супровідниками апостолів і писали під їх наглядом та викладали їх вчення. Біблійні й історичні докази свідчать, що Лука був під супроводом Павла, Марк під супроводом Петра. Юда був одним з братів Ісуса. Стосовно послання до Євреїв, дехто (фактично більшість) вважає, що його написав Павло; інші, навіть якщо не впевнені, визнають, що його вчення ясно й цілковито відображає вчення апостолів.

Апостольську владу не можна зрозуміти, відділивши від її функції як каналу, через який Святому Духу було завгодно надати Ново-завітні писання Його людям. Апостоли були наділені *безпосередньо* Ісусом повноваженнями проповідувати, вчити і писати Його натхненне Слово Церкві. Ніхто не мав повноважень проголошувати божественне натхнення своїх писань, якщо не був апостолом або одним з його супровідників. Так само, ніхто в подальшій історії Церкви ніколи не мав права включати свої писання в Біблію як її частину, від того часу, як канон Писання був закінченим зі смертю останнього живого апостола — Івана (наприкінці першого століття).

Якби апостольська влада продовжувала існувати протягом всієї історії Церкви, будь-який апостол

за будь-якого часу на підставі своєї влади міг би очікувати від Церкви прийняття його писань як прямого об'явлення від Бога, натхнених документів, які має бути додано до Біблії. Всі християни, звичайно, були б змушені визнати їх і підкоритися їм, як натхненному Слову Бога. Але оскільки це неможливо, то відповідно неможливо й те, що можуть існувати апостоли пост-апостольського періоду, не кажучи вже про наш час. Окрім того, існують інші підстави, які також підтверджують цей висновок.

Характеристики апостолів

Існувало дві необхідні умови для того, щоб бути апостолом:

1. Апостол повинен був бути свідком воскреслого Ісуса

... аж до дня, коли через Духа Святого подав Він накази апостолам, що їх вибрав, і вознісся. А по муці Своїй Він ставав перед ними живий із засвідченнями багатьма, і сорок день їм з'являвся та про Боже Царство казав. (Дії 1:2-3)

Бути свідком — перша умова для обрання одного з учнів на місце дванадцятого апостола замість Юди Іскаріота:

Отже треба, щоб один із тих мужів, що сходились з нами повсякчас, як Господь Ісус входив і виходив між нами, зачавши від хрищення Іванового аж до дня, коли Він вознісся від нас, щоб той разом із нами був свідком Його воскресення. (Дії 1:21-22)

Так само:

І апостоли з великою силою свідчили про воскресення Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була! (Дії 4:33)

Апостол Павло насправді був свідком воскреслого Христа:

А Савл, іще дишучи грізбою й убивством на учнів Господніх, приступивши до первосвященика, попросив від нього листи у Дамаск синагогам, щоб, коли знайде яких чоловіків та жінок, що тієї дороги вони, то зв'язати й привести до Єрусалиму. А коли він ішов й наближався до Дамаску, то ось нагло осяяло світло із неба його, а він повалився на землю, і голос почув, що йому говорив: «Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш?» А він запитав: «Хто Ти, Пане?» А Той: «Я Ісус, що Його переслідуєш ти. Уставай, та до міста подайся, а там тобі скажуть, що маєш робити!» (Дії 9:1-6)

У результаті, Павло часто підкреслював, що його повноваження як апостола базуються на тому, що він був свідком воскреслого Христа:

Хіба ж я не вільний? Чи ж я не апостол? Хіба я не бачив Ісуса Христа, Господа нашого? Хіба ви, — то не справа моя перед Господом? (1 Кор. 9:1)

Потому з'явився Він Якову, опися — усім апостолам. А по всіх Він з'явився й мені, мов якому недородкові. Я бо найменший з апостолів, що негідний зватися апостолом, бо я переслідував був Божу Церкву. (1 Кор. 15:7-9)

Павло ясно стверджує, що він був останнім апостолом, котрий був наділений повноваженнями самим Ісусом Христом. Його опис з'явлення Ісуса йому подається в зв'язку з його апостольством. Оскільки він заявляє про це під впливом Духа Святого, то неможливо, щоб він помилявся. Хтось міг би заперечити, що Павло просто вважав себе останнім апостолом на той час, і не знав, що з'являться апостоли в майбутньому. Однак, не зважаючи на це, пізніші апостоли, за прикладом Павла та інших апостолів, мали б бути свідками воскреслого Христа та бути наділеними повноваженнями безпосередньо Ним (дивіться нижче), щоб отримати пря-

ме об'явлення і проповідувати його. Та це вже неможливо з того часу як канон Писання було укладено.

2. Апостол мав бути наділений повноваженнями безпосередньо Ісусом.

Перші дванадцять апостолів були наділені повноваженнями безпосередньо Ісусом:

А коли настав день, покликав Він учнів Своїх, і обрав із них Дванадцятьох, яких і апостолами Він назвав: Симона, якого й Петром Він назвав, і Андрія, брата його, Якова й Івана, Пилипа й Варфоломія, Матвія й Хому, Якова Алфієвого й Симона, званого Зилотом, Юду Якового, й Юду Іскаріотського, що й зрадником став. (Лук. 6:13-16; порівняйте Матф. 10:1-7; Марк 3:14)

За такої умови, апостоли визнавали, що місце Юди Іскаріота як одного з 12 апостолів (це число є типологічним до 12 колін Ізраїля) повинно бути зайнятим і, звичайно, шукали не тільки Божої мудрості, але також Його прямого об'явлення і призначення:

«...Отже треба, щоб один із тих мужів, що сходились з нами повсякчас, як Господь Ісус входив і виходив між нами, зачавши від хрищення Іванового аж до дня, коли Він вознісся від нас, щоб той разом із нами був свідком Його воскресення». І поставили двох: Йосипа, що Варсавою зветься, і що Юстом був названий, та Матвія. А молившись, казали: «Ти, Господи, знавче всіх сердець, покажи з двох одного, котрого Ти вибрав, щоб він зайняв місце тієї служби й апостольства, що Юда від нього відпав, щоб ти в своє місце». І дали жеребки їм, — і впав жеребок на Матвія, і він зарахований був до одинадцятьох апостолів. (Дії 1:21-26)

Так, Павло часто звертав увагу, на те, що його повноваження як апос-

тола, ґрунтуються не лише на тому факті, що він бачив воскреслого Христа, але й на тому, що він був вповноважений безпосередньо Ісусом:

Апостол Павло, поставлений ні від людей, ані від чоловіка, але від Ісуса Христа й Бога Отця, що з мертвих Його воскресив. (Гал. 1:1)

Звіщаю ж вам, браття, що Євангелія, яку я благовістив, — вона не від людей. Бо я не прийняв, ні навчився її від людини, але відкриттям Ісуса Христа. (Гал. 1:11-12)

Хто були апостоли?

Як було вже сказано, спершу було 12 апостолів. Їхня кількість в Новому Завіті була типологічною лідерству дванадцятьох колін Ізраїля. Крім 12 апостолів, лише дві людини в Новому Завіті були ясно названі апостолами: Павло та Яків (брат Ісуса і лідер церкви в Єрусалимі, порівняйте Гал. 1:19, 2:9). Павло чітко стверджує, що воскреслий Христос з'явився Якову (1 Кор. 15:7); апостоли визнавали лідерство Якова в Єрусалимі на одному рівні з собою, — це є доказом того, що вони сприймали Якова, як призначеного Ісусом. Як зазначено вище, апостоли вважали відповідність цьому критерію необхідною для апостольства.

Варнава (Дії 14:4; 14), супутник Павла, можливо був названий апостолом в Писанні, хоча, це не доведено. Існують дві можливості: з одного боку, вірогідно, що посилення в 14 розділі Дій треба розуміти як пов'язані із спеціальним вживанням терміну «апостол». В даному випадку, маючи вимоги, вказані вище, разом з вибіркоким способом, за яким Новий Завіт визначає когось як апостола, доцільно, якщо не обов'язково, зробити висновок, що Варнава відповідав обом вимогам апостольства. Проте, більш ймовірно те, що в 14 розділі Дій термін вжито у широкому значенні, оскільки за контекстом, Павло й Варнава були послані в особливу

місіонерську подорож антиохійською церквою, якій вони мали звітувати після закінчення своєї роботи (порівняйте Дії 14:27). Увагу уривку прикуто не до влади апостолів, а до місіонерів-євангелістів, посланих церквою.

Не виключено, що інші люди, не згадані в Писаннях, відповідали необхідним характеристикам і вважалися апостолами в першому столітті. Однак доступна інформація показує наступне: по-перше, якщо й були інші апостоли, вони належали до дуже обмеженої групи (оскільки лише деякі могли відповідати обом головним характеристикам), у якій Павло був останнім. Це виключає можливість існування апостолів, вповноважених Богом після Павла, тобто, з другої половини першого століття й аж до нині. Ніхто не може зробити законну заяву про отримання прямого доручення від Ісуса Христа (чи то через видіння, чи об'явлення) бути апостолом після Павла. Бог не суперечить Своему Слову.

По-друге, ніхто не може заявляти про своє апостольство, якщо не отримав повноваження для створення натхненого Писання або від Ісуса, або від одного з Його апостолів. Це доводять не тільки біблійні принципи, а й історія канонізації Писання. Церква не визнала б листів як Писання, якби вони не були написані апостолом або його вповноваженим супровідником. Рання Церква признала, що лише апостоли отримали доручення нести Боже натхненне Слово, яке пов'язане з Новим Завітом. Оскільки рання Церква також визнала, що не було апостолів після Павла, вона б і не включила будь-які пізніші листи до канону Писання.

Канон Писання укладений, Бог надихав й зберігав Своє Слово протягом двох тисяч років, отож, неможливе існування апостолів, після укладання канону. Їхню головну мету, тобто посередництво в переданні Євангелії юдеям і язичникам через авторитетні слова втіленого Бога, яку було надано безпосередньо апостолам, вже виконано.

Роль апостолів у Церкві

Павло, під впливом Духа Святого говорить нам, що апостоли мали чітко окреслену роль в Божому плані збудування Церкви; він говорив ефесянам, що апостоли й пророки були основою Церкви:

Отже, ви вже не чужі й не прихоськи, а співгромадяни святим, і домашні для Бога, збудовані на основі апостолів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос... (Еф. 2:19-20)

Так само і апостол Іван описує прославлену церкву Божу, яка має апостолів за свою основу:

І прийшов до мене один із семи Ангелів, що мають сім чаш, наповнених сімома останніми чашами, та й промовив до мене, говорячи: «Ходи, покажу я тобі невісту, жону Ангеля». І заніс мене духом на гору велику й високу, і місто велике мені показав, — святий Єрусалим, що сходив із неба від Бога. Славу Божу він має. А світлість його подібна до каменя дорогоцінного, як каменя ясписа, що блищить, як кришталь. Мур воно мало великий і високий, мало дванадцять брам, а на брамах дванадцять

Ангелів та ймення написані, а вони, — імення дванадцятьох племен синів Ізраїля. Від сходу три брами, і від півночі три брами, і від півдня три брами, і від заходу три брами. І міський мур мав дванадцять підвалин, а на них дванадцять імен дванадцяти апостолів Ангеля (Об. 21:9-14).

Висновок

Біблійні свідчення заперечують можливість існування апостолів після першого покоління Церкви, тобто першого століття. Тож, не існує апостолів й сьогодні. Існувала обмежена група свідків воскреслого Христа, вповноважена Самим Ісусом; тільки ці люди мали право створити (або наглядати за створенням) Писання Нового Завіту.

Канон Слова Божого, будучи укладеним, не може бути доповнений ніяким документом. Оскільки апостольська влада, за визначенням, надає право на створення Писань, з цього випливає, що вона не існує у наш час, бо це право Богом більше нікому не надається. Бог більше не дає натхнене й безпомилкове об'явлення нікому з людей, ні за яких умов; Його непогрішиме одкровення знаходиться виключно в укладеному каноні Писань.

Важливо підкреслити, що служіння апостолів продовжується до сьогодні — не в особі того, хто претендує на звання апостола, *але в Новому Завіті*. Кожного разу, коли проголошується Боже Слово Нового Завіту, апостольське служіння та їхня влада виконують свою роль. Апостоли першого століття продовжують жити й сьогодні в Церкві, Бог познайомив нас з ними через Слово.

Згідно зі Словом, Павло був останнім апостолом. Єдині церковні посади, що залишилися (хоч є різноманіття служінь) це пов'язані з пасторством (пастор, пресвітер або єпископ — три терміни використовуються несучи одне значення в Новому Завіті і стосуються до одної посади), та дияконства.

Бог суверенний та вільний у Своїх рішеннях. Дух Святий — Дух свободи. Крім того, Він Дух порядку. Бог діє у рамках того, що Він вже відкрив у Своему Слові. Він дотримується Свого Слова. Ми ніколи не можемо думати, що Він щось додасть до нього, відніме від нього або буде йому суперечити.

© 2003, Центр апологетичних досліджень (ЦАД). Всі права захищені.